Spiritul lui Şincai

LAZĂR LĂDARIU
Redactor-şef, „Cuvântul Liber"

„*Musa întâi în Săbed m-a nutrit în studii; pe urmă / Locul părinţilor mei mi-a fost scump, totdeauna, Samşudul, / După aceea, doi ani m-a hrănit Oşorheiul, de unde / Drumul spre Cluj l-am luat*…". Am ales, pentru început, câteva versuri din ***Elegia*** a 3-a, de Gheorghe Şincai, tradusă de Teodor Naum.

❖ Şincai – cel născut la Râciu, în inima Câmpiei Transilvaniei.

❖ Şincai – şcolit la Târgu-Mureş, la Colegiul Reformat, apoi la Colegiul Iezuit din Cluj, cel neîntrecut în şcoala de gramatică şi în clasa de poetică, apoi elev eminent la Gimnaziul Piariştilor din Bistriţa.

❖ Şincai – cel din şcolile Blajului, ca profesor, trimis, împreună cu Petru Maior şi Ioachim Pop, la Colegiul de Propaganda Fide din Roma.

❖ Şincai – cel care adună acolo, din biblioteci, într-o fericită întoarcere la izvoare, mărturiile istorice ale originii românilor, trudă încununată de cele 27 de tomuri de documente culese în Cetatea eternă.

❖ Şincai – cărturarul, istoricul şi filologul iluminist.

❖ Şincai – nume legat de o vastă mişcare culturală denumită Şcoala Ardeleană.

❖ Şincai – eroul unor episoade dramatice ale luptei de redeşteptare naţională a românilor din Transilvania.

❖ Şincai – mare conştiinţă socială activă a vremii, cel cu viaţa atât de agitată, dedicată sacrificiului şi credinţei.

❖ Şincai – doctor a două facultăţi (filozofie şi teologie), îndreptându-se spre Viena.

❖ Şincai – cel întors la Blaj, unde încep neînţelegerile adunate în cortegiul de suferinţe şi de umilinţe, culminând cu părăsirea hainei monahale, din cauza ironiei lui necruţătoare care stârneşte ura duşmanilor lui de moarte.

❖ Şincai – cel asupra căruia se abat furtunile necruţătoare.

❖ Şincai – cel care, după o legendă, încins cu sabie, ameninţa: „*Ori pier eu, ori piere episcopul!*"

❖ Şincai - „iacobinul" – arestat şi dus la închisoarea Aiudului, ca răufăcător.

❖ Şincai – cel care, prin procese, dorea să-şi facă dreptate.

BDD-A19289 © 2004 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:56 UTC)

❖ Şincai – cel cu orgoliul rănit, cu demnitatea şi cu mândria ofensate.

❖ Şincai – cel care exclama: „ …*declar solemn că voi triumfa înaintea zeilor pământeşti*."

❖ Şincai – cărturarul care cerea: „*Deşteaptă-te, drept aceea, o iubit neamul meu, şi ai minte!*"

❖ Şincai – director al şcolilor româneşti din Transilvania, care a deschis peste 300 de şcoli, acele renumite „*ferestre ale darurilor*".

❖ Şincai – deţinutul şi pârâtul, „*necugetând la legile severe care s-au alcătuit împotriva tulburătorilor liniştii obşteşti şi a nobilei patrii la timpul lumii lui Horea şi la răscoala românească năprasnică şi la zarva sângeroasă*".

❖ Şincai – cel acuzat de „tulburarea binelui şi a liniştii obşteşti", când, la Blaj, ar fi clamat: „*Eu sunt autorul răscoalei şi capul conjuraţilor*".

❖ Şincai – cel care cerea eliberarea sa, pe chezăşie, „*întrucât* – spunea – *sunt nobil*" cu „*drepturi şi moşteniri şi azi pe pământul Făgăraşilor*". Acolo, localitatea Şinca este un semn şi un reper al rădăcinilor neamului lui.

❖ Şincai – cel căruia „pârâşul" Gyjitó, îi cerea condamnarea cu pierderea capului şi a bunurilor".

❖ Şincai – pe care drumurile vieţii l-au purtat pe la Ţaga, Oradea şi Buda.

❖ Şincai – care termina ***Hronica românilor şi a mai multor neamuri*** alcătuită vreme de 34 de ani, cronică ce întâmpină refuzul tiparului, declanşând alt episod al hărţuielilor cu autorităţile.

❖ Şincai – o viaţă zbuciumată, plină de suferinţe, până la sfârşitul nebulos şi la dispariţia lui în tăcere…

❖ Şincai – obosit, răpus de neînţelegerile celor din jur, prăbuşit sub greutatea nedreptăţilor, purtând în desagă, o viaţă, ***Cronica neamului***.

❖ Şincai – pribeagul şi martirul unui neam, stins pe pământ străin.

❖ Şincai – cel fără de mormânt (se bănuieşte că-şi duce somnul de veci undeva, într-o localitate din Slovacia).

Am creionat portretul intelectual şi uman al lui Gheorghe Şincai – sub imperativul şi genericul titlu Spiritul lui Şincai, într-o superbă zi de 1 Decembrie, în Şamşudul de odinioară al ilustrului cărturar.

BDD-A19289 © 2004 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:56 UTC)